

Paradisodebat 2014

Dames en heren,

Zo zijn we alweer aan het eind gekomen van het 12^e Paradisodebat. U bent in grote getale gekomen. Misschien wel omdat we dit keer ons uiterste best hebben gedaan het debat over de subsidie-instrumenten buiten de deur te houden en het over de kunst zelf te hebben, en de ambities van de kunst en de politiek. Dit is overigens niet alleen voor kunst van belang. Ook in andere publieke sectoren, zoals defensie en de zorg, hebben we het erover. Het is een teken van deze tijd, waarin er druk staat op de middelen. Alleen vanuit heldere fundamenten kunnen wij goede keuzes maken.

Het was ook een bijzondere versie omdat wij vandaag getuige mochten zijn van het mission-statement dat Barbara Visser hier namens de Akademie van Kunsten uitsprak. Veel dank ook aan Gijs en Joke voor hun inspirerende en prikkelende woorden, dank aan alle politici en deelnemers aan het debat voor uw bereidheid om dit keer eens naar de fundamenten te reiken. Het smaakt naar meer (..)

Vanuit de fundamentele opvatting die je kunt hebben over kunst- en cultuur, moet vervolgens beleid gemaakt worden. Dat leidt ons tot de paradox tussen de vrijheid van de kunst en de realiteit van het politieke spel en de cultuurnota systematiek. De verbluffende actualiteit die de tekst 'De kunstenaar en zijn tijd' van Albert Camus uit 1954 heeft, laat zien hoezeer deze van alle tijden is. Beleid veronderstelt nuttigheid en criteria waaraan je die kunt afmeten. Kunst veronderstelt vrijheid en de verkenning van het ongekende. Hoe kun je beleid maken op dat wat wij niet weten, of dat nu moet ontstaan in een instituut met een lange historie of bij 'the new kid on the block'?

Kunnen we een plek reserveren voor het nut van de nutteloosheid, de onmeetbaarheid der dingen? Kunnen we de onzekerheden in snel veranderende tijden koesteren in plaats van snel wegpoetsen? Kunnen we ruimte laten voor het ongerijmde, het onverwachte en, ja, ook voor de mislukking? Hier speelt kunst, evenals wetenschap een hoofdrol en ons onderwijs zou ervan doordeesemd moeten zijn, op alle niveaus. Wij hopen dat de Akademie van Kunsten er inderdaad in zal slagen die kant van de kunst beter zichtbaar en begrijpelijk te maken.

Ondertussen is de werkelijkheid van alledag een stuk prozaïscher en zullen we moeten accepteren dat de overheid regels stelt en de politiek een eigen agenda voert. Dat is het politieke spel en als we subsidie krijgen, hebben we het spel mee te spelen. Maar hoe volgzzaam wilt u ons hebben? Beleid moet dan wel voor iedereen hetzelfde zijn; kunst moet dat nu juist *niet* zijn. Wij zijn blij, meneer Wijsmuller, dat u ons geen hoepeltje voor wilt houden.

Wie slaafs de criteria afvinkt en niet vanuit een eigen artistieke visie zijn werk brengt, komt over het algemeen niet met opzienbarende kunst. Dat constateerde ook Melle Daamen vorige week in NRC. Politici ontkomen er niet aan om eisen te stellen en wij ontkomen er niet aan om onze artistieke visie het primaat te geven en pas dan te kijken of het past. Overigens zonder dat wij daarbij ontslagen zijn van het afleggen van verantwoording. Want juist dan komt de discussie op gang en met de juiste verantwoording kunnen wij ons draagvlak behouden (dan wel verspelen, als onze resultaten en argumenten onvoldoende waren).

Zo hebben we het met elkaar te doen. Liever niet als ouders en pubers, Ann Demeester. Ik zie ons liever als broers en zussen: we kunnen niet met en niet zonder elkaar. Daarmee ontkomen we er niet aan om oordelen te hebben over elkaar.

Ik geloof dat een gezonde samenleving – een democratie – alle ruimte biedt aan kunstenaars om de maatschappij en de politiek kritisch te bezien – of om daarvan af te zien, Camus indachtig. Kunst geeft lading aan onze identiteit, als land, als stad en ook als mens. Kunst voedt, zij het vaak op een indirecte manier, het maatschappelijke debat. Soms op nationaal niveau, soms op een heel individueel niveau. Het is een verantwoordelijkheid die kunstenaars graag nemen, ook als ze het zelf niet altijd zo benoemen. En ook als het publiek iets heel anders verstaat of begrijpt dan wat de kunstenaar zelf dreef. Politici voelen die verantwoordelijkheid al evenzeer en het debat tussen beiden, ieder vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid, blijven we graag stimuleren. Dat we het daarbij niet met elkaar eens hoeven te zijn is vanzelfsprekend. Wij vinden elkaar in het feit dat we beide streven naar een doel dat hoger is dan onszelf. Dit bewijst het Paradisodebat elk jaar weer. Over een half jaar alweer, spraken we net af. Daar helpt Kunsten'92 graag mee.

Voordat wij eindigen wil ik nog bedanken: Ruben Maes en de andere leden van de redactie: Mark Minkman, Paul Spies, Annette Lekkerkerker en Marianne Versteegh. Voor de organisatie Heleen Alberdingk Thijm, Annelies Ten Have van de Akademie van Kunsten en het productieteam van Paradiso. Verder natuurlijk alle sprekers van vandaag en u allen, ons publiek en onze leden.

Dames en heren, ik wens u weer een inspirerend en prikkelend cultureel seizoen!